

delcev več kakor treba. Pomagajte tem pravim Slovencem do zmožnosti, vrediti si novodobno produkcijo ter zahtevajte in kupujte povsod le domače izdelke in vidili bode, kako se bo domača produkcija hitro ojačila. Nikari pa ne mislite, da je slovenski rokodellec že danes tako zaostal, da njegovi izdelki niso rabljivi. Verjemite, da jim ne manjka družega, kakor nekoliko več prilike v dobavo cenega kredita in trgovskih ved. Vsaj je menda že sleherni kupovalec skusil, da se tuja produkcija najbolj širi vsled njene vsiljivosti in po uprav nesramni reklami. Odkar je avstrijska veleizdustrija, ki se žalibog nahaja večinoma — posredno ali neposredno — v židovskih rokah, vsled svoje nesolidnosti izgubila skoro vsa inozemska tržišča, vrgla se je s svojim ničevim, le za oči prirejenim blagom, izkoriščevalje uboge delavce do zadnjega mozga, na tuzemstvo, kjer sedaj uničuje zadnje ostanke nekdanj cvetočega poštenega rokodelstva. In mi domoljubni Slovenci naj jo podpiramo, če nam v slepilo kaže — slovensko krinko? Če bomo tako brezbrizni za posledice, katere napravi propad našega rokodelstva tudi v narodnem oziru, ne bo dolgo trajalo, da premine za narodno vzgojenega slovenskega fanta še to zadnje pribežališče, ki je doslej še najde pri slovenskih rokodelcih.

(Konec sledi.)

Kmetijstvo.

Apnenska bolezen sviloprejk.

Ta bolezen je sviloprejcem dobro znana. Nastaja že lahko za prve levitve (spanja) ter napada v začetku le malo gosenic (črvičev), potem se pa vedno bolj širi, in ti more uničiti vso zalego, predno se je zapredla,

Za prve levitve je težko opaziti bolne gosenice, zato je treba skrbno pregledati ležišča, kadar se prebudijo, da se o tem prepričamo. Našli bomo tu pa tam kako posamezno mrtvo in posušeno živalco z rjavo kožo, toda brez tistih belkastih oprtov, ki so znamenje te pogubonosne bolezni bolj razvitih gosenic. Take gosenice so popolnoma trde in lahko jih zlomiš med prsti. Da zveš resnico, zavij jih v mokro ruto in pusti jih ondi 12 do 25 ur. Ako so med tem časom postale bele in nekako apnene, vedi, da so poginile za apnensko boleznijo. Na vsak način je dobro, da ponovimo to poskušnjo vsakokrat, kadar najdemo po levitvi mrtve in trde živalce brez omenjenega belkastega oprha, ki se navadno prikazuje le po vlažnih prostorih na gosenicah, katere so že dolgo na istem ležišču.

Ko so se prebudile gosenice iz četrtega spanja, postanejo one, ki so se nalezle apnenske bolezni, na zadku in zlasti ob straneh rdeče kakor opeka. Ako jo vzameš v roko, ni mehka in kakor hitro je poginila, je podobna mehku vosku, tako da se spoznajo tvoji prsti na njenem telesu. Take živalce prevleče kmalu neki

belkasti prašek in če jih primeš, zlomijo se ti med prst kakor kos krede.

Omenjeni beli prašek je zložen iz predrobnih telesec, v katerih tiči kal bolezni in ravno, ker je ta prašek tako majhen in lahek, se hitro raztrosi po vsem prostoru in okuži še zdrave gosenice. Apnenska bolezen je torej zelo nalezljiva.

Ker obolelih sviloprejk nikakor ne moremo rešiti smrti, delali bomo vsaj na to, da se bolezen ne razširja po zdravih. V ta namen nemudoma odpravimo vse bolne ali mrtve gosenice, predno opazimo na njih beli prašek. To delo bomo opravljali na ta-le način.

Kakor hitro opazimo prve bolnice, dajmo zalegi svežega listja in počakajmo, dokler se ni splazila večina gosenic na to listje. Potem jih prenesimo, seveda na listju, na drugo leso, in če je količjak mogoče, tudi v drugo sobo. Gosenice, katere so ostale na ležiščih, kakor tudi take, katere je bolezen že napadla in vse mrtve moramo sežgati z ležišči vred. Kadar prenašamo ležišča, jih skrbno zavijmo in ne otepajmo z njimi, ker bi se na tak način vzdignilo preveč praška z njih in bi se zatrosile kali bolezni po celem prostoru. Ležišča je treba večkrat na dan izpreminjati, in sicer vsakokrat, kadar pokladamo hrano, in vse to moramo ponavljati tako dolgo, dokler ne splezajo vse gosenice na sveže listje. Bolnih in mrtvih gosenic ter ležišč ne smemo zmetati na gnojišče, zakaj tudi odtod se lahko razširi bolezen, ampak jih moramo pokončati v ognju. Tudi tistim gosenicam ne smemo prizanašati, katere so ostale na ležiščih in katerim se še ne pozna, da so bolne.

Kadar izpreminjamo ležišče, bodi naša skrb, da gosenice niso preblizu druga poleg druge. Ako nimamo prevtanega papirja pri rokah, preložimo jih lahko tudi na celih murbovih vejah. Zapomniti pa si moramo, da je neobhodno potrebno, da pričnemo takoj izpreminjati ležišča, ko smo zapazili bolezen. Niti enega dne ne smemo zamuditi. Zato pregledujmo z največjo skrbjo ležišča pri vsakem prekladanju, zlasti pa pri vsaki levitvi, da ne prezremo prvih slučajev bolezni. Ako smo to zamudili, razširi se bolezen lahko na široko in nam more provzročiti prav veliko škodo.

Poleg izpreminjanja ležišč je treba prostore, v katerih redimo sviloprejke, razkuževati z žvepleno paro. Tudi s tem moramo takoj začeti, ko se je prikazala bolezen, in sicer tako-le:

Najprej zaprimo okna in shode, potem postavimo sredi sobe, ne preblizu sviloprejske priprave, nekoliko opeke ali pločnatega kamenja, ali pa tudi za dlan visoko plat zemlje ali peska in položimo na to podlogo star krožnik, skledico ali kako drugo lončeno posodo ter vsujmo v njo zmetega ali raztolčenega žvepla. Železne ali kositerne posode niso za to rabo, ker jih žveplo kmalu razje. Ker se žveplo počasi užiga in rado ugasne, storimo prav, če ga poprej raztopimo na žrjavici in užgano prinesemo v sobo. Vrata moramo takoj zapreti za seboj.

Gosenicam prav nič ne škoduje para, ki se vzdiguje iznad gorečega žvepla, pokonča pa kali apnenske bolezni, ki se nahajajo v sobi in po ležiščih. Da dosežemo svoj namen, moramo gledati na to, da so vrata, okna in sploh vse odprtine popolnoma zadelane. Soba naj ostane najmanj 12 ur zaprta. Med tem časom ni treba pokladati gosenicam svežega lista. Zdaj pa vrata in okna odpremo, da se razkadi neprijetni duh po žveplu, oskrbimo živalce z živežem in jim izpremenimo ležišče. To bomo ponavljali več dni zaporedoma in sicer tako dolgo, dokler bo kaj bolnih gosenic na ležiščih.

Žveplena para duši človeka, zato je treba sapo zadrževati, kadar odpiramo razkuženi prostor. Prav pametno storimo, ako držimo na ustih in pred nosom ruto, pomočeno v vodi, kateri je dobro priliti nekoliko žganja.

Za 100 kubičnih metrov je treba vzeti za enkratno kajenje 50 gramov žvepla, ali pa povprečno za majhno sobo navadno žlico, za srednjo dve žlici in več za večje prostore.

Ako se pa prostori slabo zapirajo, zlasti ako je podali strop iz priprostih desek, moram vzeti več žvepla katerega zmešamo z 10 % solitra. To zmes dobimo tudi, če vzamemo do roba polno žlico stolčenega solitra na pet polnih navadnih žlic zmlatega žvepla. Prižgemo jo, ako položimo na njo kos žarečega oglja.

Ako napade sviloprejk apnenska bolezen prav hudo malo pred zapredanjem, tedaj jo je težko zatreti z izpreminjanjem ležišč in z razkuževanjem prostorov. V tem slučaju se jih malo zaprede, potem pa poginejo in se popolnoma posušijo.

Razkuževanja z žveplom pri zaprtih oknih in vratih se moremo posluževati le tako dolgo, dokler se gosenice v prvih dobah, ko potrebujejo še malo prostora in ne trpijo nobene škode. Ko so že bolj razvite, potrebujejo več zraka, zato jih ne smemo puščati dolgo v stoječem zraku zaprtih prostorov. Takim torej ne ugaja žveplena para. Tudi je bilo že povedano, da bi bila ta kapomoč prepozna, zlasti ako so se sviloprejke slekle že štirikrat.

Po prostorih, kjer smo imeli na pr. lani apnensko bolezen, tudi letos ne bomo brez nje. Neizmerno drobne kali najdejo v vsakem kotičku varnega zavetja in tako je mogoče, da okužijo v istih prostorih letošnje zdrave gosenice ter razširijo bolezen tako, da nam more poginiti vsa zalega. Zato je najbolje, da v takih okuženih prostorih eno leto ne redimo sviloprejk. Med tem časom izgubijo kali svojo moč in nevarnost je za sedaj pri kraju. Res je, da izgubimo na takšen način pridelek enega leta, a vendar je bolje tako.

Kdor pa hoče navzlic okuženim prostorom v njih rediti sviloprejke, ravnaj tako-le. Ležišča, slamo in veje s katerih smo pobrali mešičke, moramo sežgati. Police in lese pa pustimo na mestu in prekadimo prostore prav močno z žveplom. V ta namen vzamemo za 100 kubičnih metrov prostora tri kilograme žvepla, za manjše prostore seveda manj in mu primešajmo 10% stolčenega solitra, približno pet navadnih žlic na kilogram. To zmes pri-

žgimo z živim ogljem in spravimo iz sobe vse, česar ne potrebujemo pri sviloreji. Razumeva se samo ob sebi, da mora biti dotični prostor popolnoma zaprt, ako naj para izdatno deluje. Tudi spati pri oknih in vratih morajo biti zataknjeni. Taki obstanejo naj prostori dva dni.

Ko so prostori prezračeni, moramo vse stvari v njih z vrelinim lugom dobro oprati, stene pa pobeliti.

Slednjič naj še omenimo, da se apnenska bolezen nikdar ne izcimi sama od sebe, ampak iz kalij, kateri niso bili zatrti.

Poučni in zabavni del.

Gospodična Ema.

(Češki spisal V. Mrštík, poslovenil I. Kovač)

(Konec.)

„A kaj sem pretrpela, tega tudi nihče ne ve. Vrh vsega najhujšega še ta kes, zakaj, zakaj moram ravno jaz prenašati tako trpljenje, zakaj?“

Solze so se slišale iz njenega glasu.

V rdeči svetlobi žrjavice je zagorelo nje obličje, grudi so se stresle v skupaj potegnjeni jopici, ustnice so se skrivale v trpek nasmeh. Še nekaj je hotela reči, a stavek je presekala čez pol.

„A sedaj — sedaj — ko sem zopet tu“, čula je poleg sebe, „sedaj mi ne verjameš? Kaj?“ in njeno, pogreto, toplo roko je pritisnil na ustnice ter jej z desnico pogladil lase. „Ali mi verjameš sedaj, kaj? Vidiš, ako bi bil, kot ti misliš, niti iskal bi te bil. Prišel sem te odpušcanja prosit, — ali mi odpustiš?“

Odprla je trepalnice, dvignila glavo, razmaknila ustnice ter se nasmejala kot dete, ko se mu pred oči zabliška sijaj zlate pene. —

In trepalnice so zopet zakrile oči, glava je počivala na njegovi roki.

„Obleči se, Ema“, veli jej on, „pojdeva na izprehod. Ali pojdeš?“

Ona prikima.

Ko je prišla Berta s čajem in Pepi s svetilnico, našli sta Emo veselo in živo.

Bil je že večer, ko se je Kliment dvignil ter iskal zimske suknje in klobuka. Pepi mu prinese oboje. „Zakaj se ne oblečeš?“ pošepne Emi ter seže po slivovki, katero mu je silila Pepi. Ema se izgubi v sosednjo sobo, za njo Pepi, Berta je s Heleno ostala pri njem, potem pa tudi Berta odide v prednjo sobo in Kliment je osamel s Heleno. Helena je tiho sedela na kraju divana ter z nogo drgnila tla. On se jej nasmeje. Helena v zadregi pričesko potisne na levo stran ter pravi zmotena smehljaje se: „Malo časa ste se mudili pri nas.“ Vstane, vznese se na prožnih, mladih nogah ter gre s kaveljnom popravljat v peč. Kliment molči, zakašlja, obriše s čela pot in se ozre po stenah, kot bi se bil nečesa vstrašil.